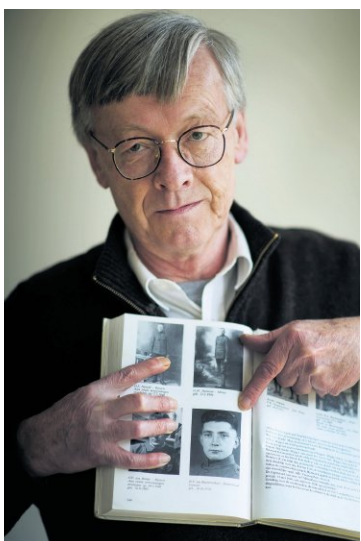

Oom Wim is terecht

Vincent Brummelhuis wijst op zijn oom Wim. Foto Rien Zilvold

De onbekende soldaat op de begraafplaats bij de Grebbeberg is na 71 jaar geïdentificeerd. Neef Vincent vond soldaat Wim Brummelhuis terug. Vandaag is Wim opnieuw begraven.

Door onze redacteur
BART FUNNEKOTTER

Zo gaat het familieverhaal: Wim moest zijn uniformjasje uitdoen en het over een in de grond gestoken spade hangen. In zijn borstzak zaten een sigarettenkoker en een rozenkrans. Soldaat Wim Brummelhuis geloofde in God. Misschien heeft hij nog gebeden toen hij begreep wat er ging gebeuren, die 13de mei 1940. „Hij is neergeknald door Duitsers”, zegt zijn neef Vincent Brummelhuis. „Doodgeschoten, terwijl hij krijgsgevangene was.”

Vanmiddag is het stoffelijk overschot van Wim Brummelhuis ter aarde besteld op het militair ereveld Grebbeberg bij Rhenen. Opnieuw, want hij lag er al 71 jaar, onder een steen met het opschrift ‘onbekende soldaat’.

Met zijn identificatie en herbegravenis is een eind gekomen aan de jarenlange speurtocht van neef Vincent Brummelhuis, gepensioneerd veearts te Winterwijk. Het raadsel waarmee de familie zeven decennia heeft geworsteld, is opgelost. Oom Wim is terecht.

Wim Brummelhuis was de zoon van een boer uit Bornerbroek, een gehucht iets ten zuiden van Almelo. Hij werd geboren in 1918. Zijn vader en moeder waren goede katholieken; ze zetten veertien kinderen op de wereld. Drie zussen van Wim gingen het klooster in, een broer was missionaris op Timor. Ook Wim werd geroepen; hij wilde priester worden, ging naar het seminarie. Zijn opleiding maakte hij echter niet af. Waarom weet neef Vincent niet. „Daar hebben we het in de familie nooit over gehad.”

Omdat hij tot voor kort op het seminarie had gezeten, werd Wim Brummelhuis niet opgeroepen voor de dienstplicht, toen Nederland in 1939 mobiliseerde wegens aanzwellend wapengekletter in het oosten. Als priesterstudent had je recht op vrijstelling. Vincent: „Kennelijk was de militaire bureaucratie nog niet op de hoogte van zijn uittreding. Daarom heeft hij zich vrijwillig gemeld.”

Soldaat Brummelhuis werd ingedeeld bij de 16e Mitrailleurcompagnie, onderdeel van de IVe divisie. Zijn eenheid lag op 10 mei 1940 aan de Cuneraweg tussen Rhenen en Veenendaal, onderdeel van de Grebbelinie. Al op de avond van de eerste dag van de Duitse inval arriveerde daar de voorhoede van het Duitse leger. De 16e Mitrailleurcompagnie kreeg onder meer SS-Standarte *Der Führer* tegenover zich, een goed uitgeruste elite-eenheid.

Er volgden drie dagen van zware gevechten. De Nederlanders werden gestaag teruggedreven door de Duitsers, die beter bewapend waren en beter getraind. De verliezen aan beide zijden waren aanzienlijk.

Op Pinkstermaandag 13 mei ging het mis voor Wim Brummelhuis. De 16e Mitrailleurcompagnie lag al enige tijd onder artillerievuur, toen hij zich verwijderde van zijn eenheid, naar het oosten toe. Zijn kameraad soldaat H. Benjamins was de laatste die hem levend zag. Brummelhuis zou in de richting van boerderij Poppedijntje zijn gelopen, die dienst deed als kantine. Hij keerde niet terug. Benjamins zag hem de volgende dag niet liggen tussen de lichamen die hij iets buiten de stellingen van het Nederlandse leger aantrof. Soldaat Brummelhuis werd opgegeven als vermist.

Thuis in Bornerbroek leefde de familie tussen hoop en vrees, weet neef Vincent. „Er was natuurlijk de hoop dat Wim krijgsgevangen was gemaakt en afgevoerd naar Duitsland, of dat hij ergens in een ziekenhuis lag. Maar naarmate de tijd verstreek, werd die mogelijkheid natuurlijk steeds kleiner.”

Nog tijdens de oorlog werd Wims vader, Vincents opa, gevraagd naar de Grebbeberg te komen om een opgegraven stoffelijk overschot te bekijken dat wellicht van zijn zoon was. „Maar hij was stellig: dit kon het lichaam van Wim niet zijn. Jarenlang hebben we er in de familie over gespeculeerd dat het misschien wel het li-

chaam van oom Wim was, maar dat zijn vader dit niet wilde toegeven. Omdat dan alle hoop op een eventuele terugkeer definitief zou zijn vervlogen.”

Vincent werd geboren in 1943. Toen hij acht jaar oud was, bezocht hij met zijn familie voor het eerst de militaire begraafplaats op de Grebbeberg. Zijn vader, Wims broer, knoopte een praatje aan met de beheerder van het ereveld. „Mijn vader wilde weten of Wim misschien onder de steen van de onbekende soldaat lag. Aan de hand van de beschrijving die hij gaf van het fysiek van zijn broer, concludeerde de beheerder dat de man in het graf van de onbekende soldaat iemand anders was dan mijn oom.”

En zo restte voor de familie Brummelhuis enkel onzekerheid. Bij al zijn boers en zussen stond een foto van Wim in de woonkamer. Op 4 mei stonden ze extra stil bij hun vermiste broer en vertelden ze de verhalen aan hun kinderen. Vincent Brummelhuis was door die verhalen zo gefascineerd geraakt dat hij in 2003 besloot nog een laatste poging te doen om de oom terug te vinden die hij nooit had gezien.

Op een internetforum over de slag bij de Grebbeberg stelde hij vragen over het lot van soldaat W. Brummelhuis. Wist iemand misschien waar hij kon zijn gebleven nadat hij op 13 mei was verdwenen?

Vincent: „Eén van de reacties was van een man die zei dat mijn oom waarschijnlijk onder de steen van de onbekende soldaat lag. Dus toch, dacht ik.”

Vincent nam in 2004 contact op met de Oorlogsgravenstichting, maar die leek niet geïnteresseerd in verder onderzoek. „Ik had het idee dat ze eigenlijk hun onbekende soldaat niet kwijt wilden. Zo’n steen is toch een beetje de slagroom op de taart bij een ereveld. Daar kan je mooi bloemen neerleggen.”

Maar de stichting besloot enige jaren later alsnog een poging te doen om het lichaam onder de steen te identificeren. Vincent moest in 2008 een wattenstaafje met wangslijm inleveren, waarna zijn DNA vergeleken werd met het DNA uit een bot van de onbekende soldaat. Het resultaat was negatief; Vincent en de soldaat waren geen familie van elkaar. „Daarmee leek het definitief einde verhaal.”

Totdat vorige week woensdag de telefoon ging. Vincent was niet thuis en zijn vrouw nam de telefoon aan. Het was het ministerie van Defensie, dat nieuws had. Het lichaam dat onder de steen van de onbekende soldaat lag, was tóch dat van Wim Brummelhuis.

Vincent: „Kennelijk hadden ze de eerste keer niet het juiste stoffelijk overschot opgegraven. In de jaren veertig zijn al die lichamen natuurlijk naast elkaar in een grote greppel gelegd. Die strakke rijen stenen zijn er pas later boven geplaatst. Kennelijk lag oom Wim niet recht onder zijn zerk.”

Nu Wim Brummelhuis zijn naam weer terugheeft, blijft er voor Vincent en de rest van de familie nog één vraag open. Hoe kwam soldaat Brummelhuis aan zijn einde? Van een tante, een oudere zus van Wim, hoorde Vincent het verhaal van de uniformjas op de schop. „Die SS’ers daar bij de Grebbelinie hebben een aantal Nederlandse gevangenen in koelen bloede geëxecuteerd. Ook zijn Nederlandse soldaten als menselijk schild gebruikt. Mijn tante hoorde van een kameraad van mijn oom dat dit lot hem waarschijnlijk heeft getroffen. De sigarettenkoker uit zijn borstzak heeft ze nog een tijd gehad, totdat hij bij een verhuizing is kwijtgeraakt.”

Dat de identificatie van de onbekende soldaat op de Grebbeberg zo veel media-aandacht zou betekenen, had Vincent niet verwacht. „De dag dat het persbericht uitkwam, heb ik om vijf uur ’s middags pas mijn eerste boterham gegeten.” Maar hij vindt het mooi dat de mannen die in de Grebbelinie gevochten hebben, weer eens in de aandacht staan. Nu Brummelhuis terecht is, zijn er nog vier Nederlandse vermisten. „Het was totale chaos daar, dikke paniek. Ze hadden geen schijn van kans.”

Begraafplaats Grebbeberg: het graf van Wim Brummelhuis. Foto Maarten Hartman